

Recensent: Adelheid Mensink

Sjak Janssen: 'De leegte voorbij' Uitgeverij Elikser B.V., Leeuwarden 2011. ISBN 9789089542861. Zie ook: www.elikser.nl (Ongeval/Niet aangeboren Hersenletsel/Coma/ED/1)

Soort boek/stijl/ziekte: Het boek bevat een autobiografisch verhaal over hoe de schrijver, Sjak Janssen, na een ernstig fietsongeluk in coma is geraakt. Toen hij ontwaakte uit het coma bleek hij blijvend hersenletsel te hebben overgehouden aan het ongeval. Sjak, in het verhaal Jacques genoemd, had het gevoel dat hij zich in een grote leegte bevond zonder houvast aan herinneringen of vaardigheden uit zijn leven van voor het ongeluk. Hij moest zijn leven als een puzzel met puzzelstukjes weer in beeld zien te krijgen; langzaam maar zeker lukte hem dat. Wat bleef waren de problemen met concentreren, organiseren en een grote gevoeligheid voor prikkels van buiten af. Janssen beschrijft de emoties en frustraties die hij ervaart in zijn strijd om zijn sociale en werkzame leven weer op te kunnen pakken. Eenzaamheid ligt op de loer.

Over de schrijver: Sjak Janssen werd in 1956 geboren in het kleine Noord-Brabantse dorp Driessen. Hij is freelance journalist voor verschillende bladen; ook levert hij incidenteel bijdragen aan Folkforum.nl. Op 10 maart 2011 werd hij voor het Brabants dagblad Tilburg-stad geïnterviewd door Joost Goutziers. Het interview heeft copyright zodat het niet zonder toestemming kan worden gelezen via internet.

Korte beschrijving: In de zomer van 1998 kreeg Sjak een ernstig fietsongeval waardoor hij enige tijd (er wordt niet vermeld hoe lang) in coma lag. Als hij wakker wordt is niets meer zoals het voor het ongeval was geweest. Aanvankelijk is hij veel herinnering kwijt, maar dat herstelt zich gaandeweg. Wel houdt hij ernstige concentratieproblemen over, heeft moeite met het organiseren van taken en hij heeft een zeer lage prikkeldrempel. Zodra Sjak te veel van zichzelf vergt, zoals bijvoorbeeld te veel mensen om hem heen met te veel geluiden, of te veel taken tegelijk willen uitvoeren, krijgt hij zware hoofdpijn.

Sjak heeft het gevoel dat hij in een grote leegte terecht is gekomen, maar met behulp van de therapieën die hij in het revalidatiecentrum krijgt en door steeds weer een uitdaging aan te gaan om een vaardigheid opnieuw te beheersen komt hij er langzaam bovenop en uiteindelijk verdwijnt het gevoel van leegte.

Tot het fietsongeluk werkte hij al zo'n drie en twintig jaar bij een chemiebedrijf en ondanks zijn blijvend hersenletsel wil hij dolgraag zijn oude werk weer hervatten. Echter, ondanks het feit dat hij hevig zijn best doet met alle inzet die hij kan opbrengen, lukt de reïntegratie in zijn functie als analist niet. Dat levert veel frustraties op en Sjak voelt zich door de leidinggevenden miskend in zijn beperkingen. Hij is van mening dat het bedrijf rekening moet houden met zijn lagere werktempo en hem moet laten zitten op de functie die hij had. Dat strookt niet met de productie-ideologie van het bedrijf en tenslotte wordt hij tegen zijn zin volledig afgekeurd.

Intussen probeert hij het amateur toneelwerk weer op te pakken. Aanvankelijk lukt dat niet, maar dankzij zijn eigen gedrevenheid en met de support van de groep krijgt hij het tenslotte voor elkaar om een stuk te schrijven over zijn eigen ervaringen; zelf neemt hij ook de hoofdrol op zich.

Langzaam maar zeker hervindt hij zijn leven, al is het in een andere vorm dan voor het ongeval. Sjak wordt geholpen in zijn strijd tegen het gevoel van leegte door het

beluisteren van zijn lievelingssongs en het live bijwonen van muziekfestivals. Fietsen geeft hem eveneens weer veel voldoening. Tegen de tijd dat hij beter om kan gaan met zijn beperkingen, kan hij ook weer meer sociale activiteiten ontwikkelen.

Wat opviel: Sjak noemt zichzelf in het boek Jacques en voor zijn vrienden en familie gebruikt hij andere namen omdat hij verschillende personen heeft samengevoegd tot één personage. Op die manier kon hij het aantal personages in zijn verhaal beperken. Sjak heeft voor zover op te maken valt uit het verhaal, geen levenspartner met wie hij zijn zorgen en frustraties kan delen; eenzaamheid loert regelmatig om de hoek doordat hij zeer beperkt is geworden in zijn actieradius door een lage prikkeldrempel. Hij heeft grote moeite met concentratie en met het organiseren van taken. Ook krijgt hij snel hevige hoofdpijn. Deze factoren maken het voor hem heel moeilijk om het oude niveau te bereiken waarop hij sociaal functioneerde en als analist bij een chemisch bedrijf werkzaam was. Wat betreft het laatste stelt hij zich nogal eigenzinnig op in zijn discussies met zijn leidinggevenden. Zijn overtuiging is dat het productieproces ondergeschikt moet worden aan zijn beperkingen in functioneren. Het valt op hoezeer hij geholpen en getroost wordt door zijn geliefde muziek. Sjak is een enorme doorzetter en het lukt hem door een grote wilskracht om zijn leven met zijn hobby's weer zoveel zin te geven dat hij zich gelukkig kan voelen.

Citaten: Pag. 149: 'En wie zich berooft van zijn illusies is slechts een schaduw van zichzelf. En ik wil geen schaduw meer zijn. ik ben al te lang weg geweest'.

Pag. 170: 'Maar ik weet dat het na de logopedie nu ook gedaan is met de ergotherapiesessies en dat overrompelt me compleet. Ik moet me zowat van de stoel aftrekken om op te staan'.

'In het besef dat geen enkele school me ooit zo veel heeft geleerd, schud ik haar [de ergotherapeute] de hand. Ik kan de hand bijna niet loslaten, zo zeer doet het me om afscheid te nemen'.

Pag. 171: 'Weinig zekerheid, een zwaar afscheid, geen nieuwe toekomst in het verschiet. Ik haal mijn schouders op. Maar ach. Hier in de open lucht helemaal alleen met verderop de snelweg kom ik langzaam weer tot mezelf. De rust van het landschap versterkt mijn gevoel van vrijheid en ik zweef voort met als enige anker mijn eigen wil'.

Pag. 235: 'Door me te accepteren zoals ik ben, ben ik dichterbij de waarheid gekomen, ben ik een sterker mens geworden'.

Pag. 241: 'Het voordeel is dat ik niet meer hoeft te zoeken naar wie ik werkelijk ben. Ik ben de leegte voorbij. ik weet waar ik sta en ik weet wat me toekomt'.

Recensies/extra: Websites: www.folkforum.nl/mooistemomenten/123-mooistemomenten-2002/2436-sjak-janssen ; www.youtube.com/watch?v=kn6NPkk4j20 ; www.leefwijze.nl/forum/read/10903/de-leegte-voorbij ; <http://bd.nl/nieuws/tilburg-stad/de-leegte-voorbij-1.73659> ; www.janvanbesouw.nl/theater/de_leegte_voorbij/?id=606 ; www.123website.nl/Slingerland/31803253

Er staat een recensie in het blad Leefwijzer, onder de rubriek Forum. Zie: www.leefwijzer.nl/forum/read/10903/de-leegte-voorbij